

สรุปความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกรมการพัฒนาชุมชน (พช.)

เอกสารเตรียมสอบ ข้อมูล ณ เดือนกรกฎาคม 2569

1. ภาพรวมและประวัติความเป็นมา

กรมการพัฒนาชุมชน (Community Development Department — ชื่อย่อทางราชการ พช.) เป็นหน่วยงานระดับกรม สังกัดกระทรวงมหาดไทย มีภารกิจหลักด้านการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มั่นคง เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักการทำงานที่เน้น "คน" เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มากกว่าการทำงานที่มุ่งเน้นวัตถุหรือโครงสร้างพื้นฐานเพียงอย่างเดียว

ลำดับความเป็นมาโดยสังเขป:

- พ.ศ. 2483** กระทรวงมหาดไทยประกาศใช้ "แผนการบูรณะชนบทพัฒนา" มีวัตถุประสงค์สร้างสรรคชีวิตจิตใจประชาชนในชนบท และส่งเสริมให้มีการครองชีพที่ดีขึ้น ถือเป็นจุดเริ่มต้นแนวคิดการพัฒนาชุมชนในประเทศไทย ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรง หากแต่กระจายอยู่ตามกรมกองต่าง ๆ ของกระทรวงมหาดไทย
- พ.ศ. 2499** จัดตั้ง "สำนักงานพัฒนาการท้องถิ่น" เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น และเริ่มมีตำแหน่ง "ปลัดพัฒนาการ" ซึ่งภายหลังเรียกว่า "พัฒนากร" นับเป็นจุดเริ่มต้นของบุคลากรสายงานพัฒนาชุมชนในระดับพื้นที่ที่ยังคงใช้ชื่อตำแหน่งนี้มาจนถึงปัจจุบัน
- 1 ตุลาคม พ.ศ. 2505** รัฐบาลออกพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2505 จัดตั้ง **กรมการพัฒนาชุมชน** ขึ้นเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยอย่างเป็นทางการ ถือเป็นวันสถาปนากรม และมีการจัดกิจกรรมรำลึกวันคล้ายวันสถาปนากรมเป็นประจำทุกปี
- ช่วงหลัง พ.ศ. 2505** กรมฯ ได้ขยายภารกิจและปรับโครงสร้างหลายครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย เช่น ยุคนั้นการพัฒนาชนบทเพื่อความมั่นคง ยุคแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยุคเศรษฐกิจฐานรากในปัจจุบัน

ภารกิจระยะแรกของกรมฯ คือการปรับปรุงคุณภาพชีวิตประชาชนในชนบทโดยอาศัยการมีส่วนร่วมและการพัฒนาตนเองของประชาชนเป็นหลัก ตามหลักคิดที่ว่า "พัฒนากรต้องทำงานกับประชาชน มิใช่ทำให้ประชาชน" ซึ่งยังคงเป็นหลักการทำงานสำคัญของกรมฯ จนถึงปัจจุบัน หลักคิดนี้สะท้อนถึงปรัชญาการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Participatory Development) ที่ให้ความสำคัญกับศักยภาพและความสามารถของประชาชนในการแก้ไขปัญหาของตนเอง มากกว่าการรอรับความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว

ที่ตั้งปัจจุบัน: ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 10210 ซึ่งเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการหลายแห่งภายใต้กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงอื่น ๆ

2. วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย

แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570) ของกรมการพัฒนาชุมชน จัดทำขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2562) โดยกำหนดทิศทางให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานของกรมฯ เชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกับทิศทางการพัฒนาประเทศในภาพรวม

วิสัยทัศน์: "เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"

วิสัยทัศน์นี้สะท้อนแนวคิดหลัก 2 ส่วนที่กรมฯ มุ่งขับเคลื่อนไปพร้อมกัน คือ (1) มิติทางเศรษฐกิจ ผ่านการเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคง และ (2) มิติทางสังคม ผ่านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดกลางที่ใช้กับการทำงานทุกระดับ

แนวข้อสอบเก็ง: กรมการพัฒนาชุมชน (พช.)

แนวข้อสอบถาม-ตอบ 30 ข้อ จัดทำจากเอกสารสรุปความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกรมการพัฒนาชุมชน — ข้อมูล ณ เดือน
กรกฎาคม 2569

แนวข้อสอบเก็งไว้สอบ

1. กรมการพัฒนาชุมชนสังกัดกระทรวงใด และมีชื่อย่อทางราชการว่าอะไร?

เฉลย: สังกัดกระทรวงมหาดไทย ชื่อย่อทางราชการคือ พช.

2. กรมการพัฒนาชุมชนสถาปนาขึ้นเมื่อวันที่เท่าใด และตามกฎหมายฉบับใด?

เฉลย: สถาปนาเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2505 ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2505

3. ก่อนมีกรมการพัฒนาชุมชน หน่วยงานใดที่จัดตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2499 ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของตำแหน่งพัฒนากร?

เฉลย: สำนักงานพัฒนาการท้องถิ่น ซึ่งเริ่มมีตำแหน่ง "ปลัดพัฒนากร" อันเป็นที่มาของตำแหน่งพัฒนากรในปัจจุบัน

4. หลักคิดสำคัญของงานพัฒนาชุมชนที่ยึดถือมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันคืออะไร?

เฉลย: "พัฒนากรต้องทำงานกับประชาชน มิใช่ทำให้ประชาชน" ซึ่งสะท้อนแนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม

5. วิสัยทัศน์ของกรมการพัฒนาชุมชนตามแผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570) คืออะไร?

เฉลย: "เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"